

Sygn. akt I C 1048/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Ewa Tomczyk

Protokolant sekr. sąd. Dorota Piątek

po rozpoznaniu w dniu 31 marca 2021 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa J. F.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce (...) w B.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje, że umowy przenoszące własność nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), dla której w Sądzie Rejonowym dla Warszawy M. w W. jest urządzona księga wieczysta (...) zawarte: w dniu 12 sierpnia 2015 r. w Kancelarii Notarialnej Notariusza M. Ł. w W. Rep. A 3709/2015 i w dniu 10 września 2015 r. w Kancelarii Notarialnej Notariusza M. Ł. w W. Rep. A 4113/2015 są bezskuteczne w stosunku do powoda J. F. w związku z wierzytelnością przysługującą powodowi J. F. objętą prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 listopada 2016 r. wydanego w sprawie sygn. akt XXVI GC 257/16;

2. zasądza od pozwanej W. S. na rzecz powoda J. F. kwotę 5.425,00 (pięć tysięcy czterysta dwadzieścia pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

3. zasądza od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki (...) w B. na rzecz powoda J. F. kwotę 5.425,00 (pięć tysięcy czterysta dwadzieścia pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sędzia Ewa Tomczyk

Sygn. akt I C1048/20

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 13 sierpnia 2020 r. pełnomocnik powoda J. F. wniósł o uznanie, iż umowy przenoszące własność nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy M. w W., X Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), zawarte: w dniu 12 sierpnia 2015 r. (Rep. A 3709/2015), w dniu 10 września 2015 r. (Rep. A 4113/2015) są bezskuteczne w stosunku do powoda w zakresie wierzytelności wynikającej z prawomocnego orzeczenia z dnia 4 listopada 2016 r. sygn. akt XXVI GC 257/16 wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie - z tym że Pozwane (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowo-akcyjna z siedzibą w B. oraz W. S. (1) mogą solidarnie zadośćuczynić roszczeniu powoda przez zapłatę na jego rzecz kwoty której dotyczy powyższe orzeczenie. Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanych zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych

wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądono do dnia zapłaty.

Uzasadniając pozew powód wskazał, że jest wierzycielem spółki (...), której członkami zarządu są rodzice pozwanej W. S. oraz w związku z bezskutecznością egzekucji wobec tej spółki powód uzyskał tytuł wykonawczy przeciwko rodzicom W. S. oraz nie uzyskał zaspokojenia swej wierzytelności w związku ze zbyciem nieruchomości należącej do rodziców W. S.. Zdaniem powoda zbycie nieruchomości nastąpiło w celu jego pokrzywdzenia.

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanej W. S. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesowych. W uzasadnieniu pozwana wskazała, że co do zasady nie kwestionuje stanu faktycznego w zakresie historii opisanych w pozwie zdarzeń, a jedynie wnioski jakie powód wyciągnął w tym zakresie. W uzasadnieniu swojego stanowiska pełnomocnik pozwanej wskazał, że zawierając umowę pożyczki i umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie strony umowy tj. prezes zarządu Spółki P. J. O. oraz pozwana W. S. (1) nie znali się, nie mieli relacji, prezes (...) nie znał sytuacji ani pozwanej ani jej rodziców, ani też (...) sp. z (...), a ich relacja w zakresie zaciągnięcia pożyczki i umowy przewłaszczenia miała wyłącznie biznesowy charakter (k. 191-193).

Pozwany P. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu. Podniósł, że (...) sp. z o.o. w B. nie jest właścicielem wskazanej w pozwie nieruchomości, nadto wskazał, że choć w rzeczywistości prezes zarządu pozwanej spółki (...) zna A. i D. S. (1) to ich znajomość miała charakter wyłącznie służbowy, i nie była mu znana ich sytuacja majątkowa i osobista. Podniesiono, że darowizna z dnia 12.08.2015 roku została dokonana dawno po tym jak przestał pełnić on jakiegokolwiek funkcje w (...) sp. z o.o. (k. 210 - 210 odwrot).

Pismem procesowym z dnia 16 listopada 2021 r. pełnomocnik powoda sprecyzował, że stroną pozwaną oprócz W. S. pozostaje (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowo- akcyjna w B., co wynika z treści pozwu oraz załączonych do pozwu dokumentów identyfikujących tę stronę pozwaną w postaci pełnomocnictwa, wydruku informacji z KRS. Wskazał, że jedynie na pierwszej stronie pozwu została wskazana jako strona pozwana firma (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B., co było przypadkową omyłką (k. 216-220).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w C. (zwana dalej w skrócie R. – P.), której członkami zarządu byli rodzice pozwanej W. S. – A. S. i D. S. (1) nabywali od powoda J. F. olej popirolityczny.

Ponieważ R.-P. nie zapłacił za zakupiony olej popirolityczny (zakupiony za łączną kwotę 92.496,00 zł na podstawie dwóch faktur VAT wystawionych przez powoda w dniach 10 i 20 marca 2014 r.) powód pozwem z dnia 11 lipca 2014 r. skierowanym do Sądu Okręgowego w Warszawie wniósł o zasądzenie od R.- P. kwoty 82.496,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 31 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XXVI Wydział Gospodarczy zasądził od R. – P. na rzecz powoda kwotę 82.496,00 zł tytułem należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 36.371,00 zł od dnia 10 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 46.125,00 zł od dnia 18 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty, a ponadto koszty postępowania w kwocie 4.648,25 zł. Nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 23 września 2014 r.

(dowód: pozew o zapłatę w postępowaniu upominawczym z dnia 11 lipca 2014 r.-k. 17-18, nakaz zapłaty –k.19)

Na podstawie powyższego tytułu wykonawczego w dniu 13 października 2014 r. powód skierował do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie M. W. wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

W związku ze zbiegiem egzekucji postanowieniem z dnia 10 czerwca 2015 r. organ egzekucyjny uznał się niewłaściwy do dalszego prowadzenia postępowania i postanowił przekazać sprawę do dalszego prowadzenia przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim M. G..

(dowód: wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego –k.20-21, postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie

M. W. z dnia 10 czerwca 2015 r., sygn. akt Km 2117/14-k. 22)

Czynności egzekucyjne podjęte przez Komornika Sądowego M. G. także nie skutkowały zaspokojeniem roszczenia powoda, stąd postanowieniem z dnia 19 sierpnia 2015 r. Komornika Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim M. G. zawiesił postępowanie egzekucyjne na podstawie art. 146 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze, tj. w związku z ogłoszeniem w dniu 4 sierpnia 2015 roku przez Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie upadłości R. – P.. Ogłoszenie upadłości spółki obejmowało likwidację majątku Spółki (...).

Pismem z dnia 12 października 2015 roku powód zgłosił przysługującą mu wobec upadłej Spółki wierzytelność do sędziego komisarza.

Postanowieniem z dnia 22 września 2015 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie umorzył postępowanie upadłościowe likwidacyjne prowadzone wobec R.- P..

(dowód: postanowienie Komornika Sądowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. -k. 25-26, postanowienie z dnia 4 sierpnia 2015 r. –k. 27-32, zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym -k. 33-35, postanowienie o umorzeniu postępowania upadłościowego - wydruk z (...)k. 36)

Z uwagi na to, że powód nie zaspokoił przysługującego mu roszczenia z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym - w dniu 17 lutego 2016 roku wystąpił z powództwem skierowanym przeciwko członkom zarządu Spółki (...), tj. A. S. i D. S. (1).

Prawomocnym wyrokiem zaocznym z dnia 4 listopada 2016 r. wydanym w sprawie sygn. akt |XXVI GC 257/16 Sąd Okręgowy w Warszawie XXVI Wydział Gospodarczy zasądził solidarnie od D. S. (1) i A. S. na rzecz J. F. kwotę 93.291,96 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 25 lutego do dnia zapłaty oraz kwotę 11.143,00 zł tytułem kosztów procesu.

(dowód: wyrok -k. 37, tytuł wykonawczy–k.38)

W dniu 2 stycznia 2017 r. powód wystąpił do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie o wszczęcie i prowadzenie przeciwko dłużnikom D. S. (1) oraz A. S. postępowania egzekucyjnego w celu wyegzekwowania należności wynikającej z wyroku zaocznego z dnia 4 listopada 2016 r.

(dowód: wniosek o wszczęcie egzekucji–k. 39-40)

W ramach podjętych czynności egzekucyjnych Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie M. W. dokonał licznych zajęć wierzytelności przysługujących dłużnikom, zajęcia prawa majątkowego w postaci udziałów w Spółce (...). Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2017 r. Komornik Sądowy przyznał pełnomocnikowi wierzyciela koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym w kwocie 1.350,00 zł.

(dowód: pisma Komornika Sądowego M. W. - k.41-43, postanowienie –k. 43verte)

Postanowieniem z dnia 29 grudnia 2017 r. postępowanie egzekucyjne zostało przekazane do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy M. W., a sprawa zarejestrowana do dalszego prowadzenie pod sygn. akt Km 379/18.

(dowód: postanowienie z dnia 29 grudnia 2017 r., Km 10/17 –k.44)

Pismem z dnia 5 marca 2019 roku Komornik Sądowy poinformował powoda, iż w zakresieawnioskowanych sposobów egzekucyjnych egzekucja jest bezskuteczna, albowiem dłużnicy nie posiadają wymagalnych wierzytelności podlegających zajęciu w postępowaniu egzekucyjnym, a na rachunkach bankowych występuje trwały brak środków pieniężnych. Ponadto ustalono, iż przeciwko dłużnikom są prowadzone inne liczne postępowania egzekucyjne przez organy sądowe i administracyjne, a majątek ruchomy ustalony wg informacji uzyskanej z (...) nie przedstawia wartości handlowej.

(dowód: korespondencja Komornika Sądowego M. W. z dnia 5 marca 2019r., Km 379/18 -k. 45)

W dniu 27 stycznia 2020 r. wierzyciel złożył wniosek do organu egzekucyjnego o rozszerzenie prowadzonej wobec dłużników egzekucji na kwotę 3.926,00 zł tytułu zasądzonych kosztów procesu oraz o kwotę 7.217,00 zł z tytułu zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2020 r. Komornik Sądowy dokonał rozszerzenia egzekwowanej należności do kwot wnioskowanych przez wierzyciela.

(dowód: wniosek -k.50-51, postanowienie z dnia 30 stycznia 2020 r. -k.52)

Pismem z dnia 3 lutego 2020 r. Komornik po raz kolejny poinformował powoda o dokonanych czynnościach w sprawie. Do pisma zostały załączone 3 protokoły z przeprowadzonych przez organ egzekucyjny czynności terenowych. Z przesłanych informacji wynikało, iż stan sprawy nie uległ zmianie, a skutki już dokonanych czynności pozostają niezmiennie.

(dowód: pismo komornika -k.53)

Wobec braku majątku, z którego mogło nastąpić zaspokojenie egzekucja przeciwko A. i W. S. okazała się bezskuteczna.

(okoliczność bezsporna)

Nadto powód skierował po umorzeniu postępowania egzekucyjnego przeciwko R.- P. ponowny wniosek egzekucyjny przeciwko tej spółce, wnosząc o skierowanie egzekucji do 8 należących do niej nieruchomości. Pomimo przeprowadzeniu postępowania egzekucyjnego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim w zakresie egzekucji z tych nieruchomości powód nie uzyskał zaspokojenia przysługującej mu wobec spółki wierzytelności – zaspokojenie uzyskali wierzyciele hipoteczni.

(dowód: wniosek o wszczęcie egzekucji z dnia 13.01.2017 r. – k. 97-101, postanowienia – k. 102-109)

W ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego ustalono, że dłużnicy A. i D. S. (2) byli właścicielami nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) w Ł., dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy M. w W. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

A. i D. S. (2) nabyli własność tej nieruchomości na podstawie umowy z dnia 5 marca 2004 r. zawartej przed notariuszem G. M. w Ł. (Rep. A nr 1201/2004).

(dowód: pismo Starostwa Powiatu (...) Zachodniego z dnia 21 lutego 2020 r -k.58, uproszczony wypis z rejestru gruntów - k.59, odpis księgi wieczystej n r (...) -k. 60-80, akt notarialny z dnia 5 marca 2004 r. Rep. A nr 1201/2004-k. 81-83)

Następnie umową z dnia 12 sierpnia 2015 r. (8 dni po ogłoszeniu upadłości Spółki (...)) zawartą przed zastępcą notarialnym S. Z. w W. (Rep. A 3709/15 r.) A. i D. S. (2) przenieśli prawo własności tej nieruchomości na rzecz swojej córki - W. S., która ustanowiła na rzecz swoich rodziców nieodpłatną i dożywotnią służebność osobistą polegającą na prawie zamieszkiwania i korzystania z całego budynku mieszkalnego znajdującego się na tej nieruchomości.

(dowód: umowa darowizny z dnia 12 sierpnia 2015 r., Rep. A nr 3709/2015 –k. 85-95)

W. S. (1) była zatrudniona przez pewien okres czasu w spółce (...). W dacie darowizny mieszkała w W., do Polski wróciła dopiero w 2020 r. Pozwana w ogóle nie zamieszkiwała na darowanej jej nieruchomości i cały czas mieszkali tam jej rodzice. Zdarzało się w 2015 r. że pozwana dawała swej matce D. S. (1) pieniądze, o które prosiła ją matka.

(okoliczności przyznane przez pozwaną W. S. – k. 246 odwrot – 247 odwrot)

W dniu 10 września 2005 roku, a zatem po niespełna miesiącu od daty darowizny, przed notariuszem M. Ł. w W. pomiędzy W. S., A. S. D. S. (1) a (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością Spółką komandytowo-akcyjną z siedzibą w B. została zawarta umowa pożyczki oraz umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie (Rep. A 4113/2015). J. O. jako prezes zarządu Spółki P. udzielił A. i D. małżonkom S. oraz W. S. (2) pożyczki w kwocie 100.000 zł z oprocentowaniem w wysokości 6 % w stosunku rocznym z terminem zwrotu pożyczki do dnia 10 września 2025 r., a pożyczkobiorcy zobowiązali się spłacić solidarnie tę pożyczkę wraz z odsetkami w kwocie 60.000 zł za 10 – letni okres trwania pożyczki w terminie do dnia 10 września 2025 r. Jednocześnie W. S. (1) jako właściciela nieruchomości, dla której została urządzona księga (...) w celu zabezpieczenia długu wynikającego z umowy pożyczki przeniosła na (...) Spółkę z o.o. Spółkę komandytowo – akcyjną w B. całą nieruchomość, zaś P. zobowiązał się do powrotnego przeniesienia własności nieruchomości na rzecz W. S. po dokonaniu spłaty całej pożyczki wraz z należnymi odsetkami. Nieruchomość miała pozostać we władaniu W. S. bezpłatnie do czasu zapłaty całej kwoty pożyczki. Jednocześnie przewidziano, że jeśli opóźnienie w spłacie pożyczki przekroczy 30 dni pożyczkodawca będzie uprawniony do przejęcia - zatrzymania nieruchomości za zadłużenie ze zwolnieniem pożyczkodawcy od długu. Strony określiły wartość nieruchomości na kwotę 900.000 zł. Nieruchomość była w tej dacie obciążona licznymi hipotekami (9 hipotek).

(dowód: akt notarialny – k. 231-240)

W tym samym dniu, przed tym samym notariuszem M. Ł. w W. J. O. już jako osoba fizyczna nabył od W. S. własność nieruchomości gruntowej położonej w Cebulicach Małych oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki (...) o powierzchni 11.827 m², dla której w Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim była urządzona księga wieczysta (...). Nieruchomość ta należała wcześniej do D. S. (1), która aktem notarialnym z dnia 24 sierpnia 2015 r. (a zatem zawartym 17 dni wcześniej) darowała ją W. S..

(dowód: wydruk księgi wieczystej – k. 137-158, okoliczność przyznana przez J. O. – k. 253 odwrot)

Nabycie tej nieruchomości zaproponowali J. A. i D. S. (2).

(okoliczność przyznana przez J. O. – k. 253 odwrot)

(...) Sp. z o.o. sp. kom. A. w B. jest (...) Sp. z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. Od stycznia 2014 r. funkcję prezesa zarządu w spółce (...) Sp. z o.o. pełni J. O.. Był on w okresie od dnia 15 listopada 2013 r. do 15 grudnia 2014 r. członkiem rady nadzorczej R.- P..

(dowód: odpis pełny K. P. – k. 161-165, odpis pełny KRS R.-P. – k. 171-179)

Jako członek rady nadzorczej spółki (...) znał sytuację finansową tej spółki. W tym czasie spółka była w trakcie restrukturyzacji z uwagi na swą złą sytuację ekonomiczną, spółka zalegała w terminowej spłacie rat kredytów. Były wówczas podejmowane próby zawierania ugód z bankami renegocjujące dotychczasowe umowy. J. O. wiedział o toczącym się wobec R.-P. postępowaniu upadłościowym. Do dziś utrzymuje kontakty z rodzicami pozwanej W. S..

(okoliczność przyznana przez J. O. jako prezesa zarządu spółki R.- P. – k. 247 odwrot – 248)

Kredyty, jakie zaciągnęła spółka (...) przewyższały wartość nieruchomości w Ł.. J. O. bywał w domu rodziców pozwanej W. S. w Ł., A. S. znał J. O. od 20 lat. W sierpniu 2015 r. w spółce (...) były duże problemy finansowe.

(dowód: zeznania świadka A. S. – k. 249-249 odwrót)

Spółka (...) była właścicielem nieruchomości, dla której w Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim była urządzona księga wieczysta (...). Do nieruchomości tej została skierowana egzekucja, a jej własność w drodze licytacji komorniczej nabył w dniu 27 kwietnia 2017 roku J. O. za kwotę 126.829,50 zł.

(dowód: odpis postanowienia –k. 159)

Stan faktyczny sprawy nie był sporny, a sporna pozostawała ocena prawna stanu faktycznego i wynikających z niego roszczeń powoda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie wskazać należy, że w ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, że wg intencji powoda stroną pozwaną miała być (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowo- akcyjna a nie jak wskazano na pierwszej stronie pozwu – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. W tym zakresie Sąd Okręgowy w całości przyjmuje argumentację zaprezentowaną przez pełnomocnika powoda w jego piśmie procesowym z dnia 16.11.2020 r. bez przytaczania jej w tym miejscu (k. 216 - 216 odwrót).

Podstawę prawną powództwa stanowiły przepisy dotyczące skargi pauliańskiej.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c. gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (§ 1), przy czym czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (§ 2). Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (§ 3).

Jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 k.c.).

Jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny (art. 529 k.c.).

Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli (art. 530 k.c.).

W związku z zarzutem pozwanej W. S. co do braku po jej stronie legitymacji biernej jako że nie jest ona obecnie właścicielem przedmiotowej nieruchomości wskazać należy, że brak po stronie W. S. przedmiotu darowizny nie wyłączał jej legitymacji biernej ponieważ art. 527 k.c. nie uzależnia skuteczności skargi pauliańskiej od tego, czy korzyść majątkowa odniesiona przez osobę trzecią znajduje się nadal w majątku tej osoby. Zgodnie bowiem z treścią art. 531 § 1 k.c. uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. Przepis art. 531 § 2 k.c. stanowi natomiast, że w wypadku gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne. W każdym zatem przypadku pozwanym w sprawie ze skargi pauliańskiej powinna być albo tylko osoba trzecia (w tym przypadku W. S. (1) co do umowy darowizny), albo osoba czwarta (w tym przypadku Spółka (...))

co do umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie). Legitymowana biernie (pozwany w sprawie ze skargi pauliańskiej) jest osobą, na rzecz której dokonane zostało przez osobę trzecią bezpłatne rozporządzenie korzyścią. Osobę tę z osobą trzecią nie łączy zaś jakiegokolwiek współuczestnictwo materialne. To osoba czwarta, która ostatecznie uzyskała korzyść majątkową jest legitymowana biernie, bowiem to ona i tylko ona w przypadku uwzględnienia powództwa będzie musiała „znosić egzekucję” skierowaną do uzyskanej przez nią z pokrzywdzeniem wierzyciela korzyści.

Z powyższego nie wynika jednak, że osoba trzecia, z chwilą rozporządzenia korzyścią, traci własną legitymację w sprawie o uznanie czynności za bezskuteczną. Oczywiście może ona być również pozwana, chociaż nie na zasadzie współuczestnictwa materialnego z osobą czwartą.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 3 lutego 2005 r., II CK 412/04 Sąd Najwyższy przyjął, że osoba trzecia, która pozbyła się przedmiotu czynności prawnej dokonanej z dłużnikiem, nie przestaje być odpowiedzialna wobec wierzyciela za to, że nie mógł on zaspokoić się z majątku dłużnika. Odpowiedzialność ta może wyrażać się także w formie zapłaty przez osobę trzecią odpowiedniej kwoty, która może być przedmiotem dochodzenia na podstawie art. 415 lub 409 k.c. Wierzyciel może zatem poszukiwać ochrony przed niewypłacalnością dłużnika przez bezpośrednie żądanie zasądzenia od osoby trzeciej sumy, jaką by pozyskał w wyniku egzekucji prowadzonej z majątku dłużnika. Warunkiem sine qua non jest uprzednie uzyskanie przez wierzyciela prawomocnego wyroku, w którym czynność prawna osoby trzeciej z dłużnikiem zostanie uznana wobec niego za bezskuteczną. Wyrok taki ma bowiem charakter konstytutywny i nie może go zastąpić przesłankowe ustalenie bezskuteczności w procesie przeciwko osobie trzeciej o zapłatę. Osoba trzecia zachowuje zatem legitymację bierną także wtedy, gdy przed doręczeniem pozwu rozporządziła uzyskaną korzyścią na rzecz innej osoby (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2005 r., II CK 412/04, uchwała SN z 24.2.2011 r., III CZP 132/10, OSNC rok 2011, Nr 10, poz. 112.).

Z kolei w wyroku z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie V CSK 330/06 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że unormowanie zawarte w art. 531 § 2 k.c. wyrażające się możliwością wystąpienia przez wierzyciela bezpośrednio przeciwko osobie, na rzecz której nastąpiło rozporządzenie korzyścią majątkową uzyskaną przez osobę trzecią z czynności z dłużnikiem, obejmuje żądanie uznania za bezskuteczną czynności rozporządzającej, tj. czynności pomiędzy osobą trzecią a osobą kolejną, nie zaś czynności pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią. Legitymowana biernie w takim przypadku jest wyłącznie osoba kolejna, czemu nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że zgodnie z art. 531 § 2 k.c. przy ocenie powództwa skierowanego bezpośrednio przeciwko tej osobie badaniu podlegają przesłanki uzasadniające uznanie za bezskuteczną wobec powoda czynności dłużnika z osobą trzecią.

Dla właściwej subsumpcji przepisów dotyczących skargi pauliańskiej należy jeszcze raz skrótowo przedstawić chronologię istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięć zdarzeń:

- w dniu 31.07.2014 r. został wydany nakaz zapłaty przeciwko R.-P. zasądzający należność na rzecz powoda,
- w dniu 4.08.2015 r. została ogłoszona upadłość R.-P.,
- w dniu 12.08.2015 r. A. i D. S. (2) darowali nieruchomości w Ł. na rzecz swej W. S.,
- w dniu 24.08.2015 r. D. S. (1) darowała nieruchomości w Cebulicach Małych na rzecz W. S.,
- w dniu 10.09.2015 r. W. S. (1) sprzedała powyższą nieruchomości J. O.,
- w dniu 10.09.2015 r. W. S. (1) przewłaszczyła nieruchomości w Ł. na rzecz J. O..

Z zestawienia powyższych faktów wynika, że dłużnicy powoda A. i D. S. (2) (w związku z długiem stwierdzonym wyrokiem zaocznym z dnia 4.11.2016 r.) są niewypłacalni w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. Wszystkie prowadzone przez powoda postępowania najpierw w stosunku do dłużnej Spółce (...), a następnie w stosunku do A. i D. S. (1) jako członków zarządu R. –P. PASZ odpowiadających za zobowiązanie spółki na podstawie art. 299 k.s.h. pomimo podjęcia przez powoda oraz organy egzekucyjne licznych czynności nie doprowadziły do zaspokojenia wierzytelności powoda nawet w minimalnej części.

W dacie dokonania darowizny nieruchomości na rzecz pozwanej W. S., to jest w dniu 12 sierpnia 2015 r., jej rodzice A. i D. S. (2) mieli pełną świadomość zarówno co do istnienia, jak i wysokości wierzytelności powoda, który już w 2104 r. podjął czynności zmierzające do zaspokojenia przysługującej mu należności z tytułu faktur z terminami wymagalności na dzień 9 kwietnia 2014 r i 17 kwietnia 2014 r. W dacie dokonania darowizny na rzecz pozwanej jej rodzice co najmniej mogli się liczyć z tym, że powód wystąpi przeciwko nim na drogę postępowania egzekucyjnego i celem zaspokojenia wierzytelności sięgnie do posiadanego przez nich majątku. W stosunku do spółki (...) została ogłoszona w dniu 4 sierpnia 2015 r. upadłość, a zatem A. i D. S. (2), będąc członkami zarządu tej Spółki tym bardziej zdawali sobie sprawę ze złej sytuacji finansowej zarówno prowadzonego przedsiębiorstwa jak i własnej, a mimo to dokonali czynności polegającej na nieodpłatnym przeniesieniu prawa własności, czym pokrzywdzili powoda jako wierzyciela. Korzyść majątkową w postaci prawa własności nieruchomości otrzymała bezpłatnie W. S. (1) będąca córką A. i D. S. (1), przy czym w przypadku dokonania czynności z osobą pozostającą z dłużnikiem w bliskim stosunku, norma art. 527 § 3 k.c. statuuje domniemanie istnienia takiej wiedzy, zaś w przypadku czynności pod tytułem darmym, wykazanie tej przesłanki – stosownie do art. 528 k.c. – w ogóle nie jest konieczne.

Nie mniej jednak nie sposób nie odnieść się do twierdzeń pozwanej W. S. oraz zeznań jej rodziców co do przyczyn dokonania przedmiotowej darowizny. Pozwana wskazała, że przeniesienie własności nieruchomości nastąpiło, bowiem jej rodzice chcieli by pozwana miała dom. Tymczasem w owym czasie pozwana mieszkała od dłuższego czasu w W., zatem trudno uznać, że istniała rzeczywista potrzeba darowania jej nieruchomości. Świadkowie w osobach rodziców pozwanej stwierdzili, że nastąpiło to w związku z przejęciem przez pozwaną obowiązku spłaty kredytów, o czym jak zeznała D. S. (1) pozwana miała nie wiedzieć. Biorąc pod uwagę fakt ogłoszenia upadłości R.-P. jej członkowie zarządu zaczęli pozbywać się swych nieruchomości, dotyczy to nie tylko nieruchomości w Ł., ale i nieruchomości położonej w Cebulicach Małych, której właścicielem była D. S. (1).

Ogłoszenie upadłości dłużnika jest w procesie dowodem na jego niewypłacalność, której powód nie musi inaczej wykazywać. O zasadności powództwa decyduje wykazanie, że istniał związek pomiędzy niewypłacalnością dłużnika a jego zaskarżoną czynnością dokonaną z osobą trzecią. Nie budzi również wątpliwości istnienie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci wyroku zaocznego z dnia 4 listopada 2016 r. Dokonując darowizny w dniu 12 sierpnia 2015 r. dłużnicy posiadali zobowiązanie wobec powoda, a wobec faktu że poza przedmiotową nieruchomością nie posiadali oni żadnego majątku nie ulega wątpliwości, że dokując przedmiotowej darowizny działali z pokrzywdzeniem przyszłych wierzycieli i istniał związek pomiędzy niewypłacalnością dłużników a zaskarżoną czynnością dokonaną z pozwaną.

Odnosząc się do żądania dotyczącego drugiej z kwestionowanych umów należy przywołać treść art. 531 § 2 k.c. zgodnie z którym w wypadku gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną. Zatem należało ocenić, czy po stronie pozwanej Spółki (...) istniała zła wiara i wiedza o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2019 r., sygn. akt I CSK 707/18).

Świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzycieli ma obowiązek wykazać wierzyciel dochodzący roszczenia ze skargi pauliańskiej, przy czym wykazanie tej okoliczności może być oparte na domniemaniu faktycznym (art. 231 k.p.c.) i tak właśnie było w niniejszym postępowaniu. Powód udowodnił, że prezes zarządu Spółki (...)pasz J. O. z racji pełnienia przez niego w okresie czasu od 15.11.2013 r. do 15.12.2014 r. funkcji członka rady nadzorczej w dłużnej spółce (...) (wówczas był już wydany nakaz zapłaty zasądzający należność od R. – P. na rzecz powoda) raz znajomości z A. S. od 20 lat wiedział o występujących po stronie tej spółki trudnościach finansowych, a ponieważ znał osobiście A. i D. S. (1) można domniemać, że wiedział o sytuacji finansowej samych dłużników. Z uwagi na te bliskie relacje łączące małżonków S. z J. O. oraz okoliczności, w jakich doszło do przewłaszczenia na zabezpieczenie można zasadnie twierdzić, że J. O. wiedział o takich okolicznościach, które przemawiały za uznaniem działań ich córki w postaci przewłaszczenia na zabezpieczenie nieruchomości za bezskuteczne wobec powoda. Dodatkowo potwierdza to fakt zakupu przez niego już jako osoby fizycznej od W. S. własności nieruchomości w Cebulicach Małych –

czynność ta miała miejsce w tym samym dniu i przed tym samym notariuszem co zawarcie umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie. Nadto o orientacji J. O. w kwestii dotyczącej sytuacji materialnej zarówno R.-P. jak i rodziców pozwanej oraz pozostawania z nimi w bieżących świadczy fakt, że J. O. uczestniczył w licytacji należącej do R. -P. nieruchomości, dla której była urządzona księga wieczysta (...) i nabył tę nieruchomość w dniu 27 kwietnia 2017 roku.

Na marginesie wskazać należy, że można w ogóle wątpić, czy spółka (...) udzieliła pozwanej W. S. i jej rodzicom pożyczki, a co za tym idzie, czy istniała causa przewłaszczenia na zabezpieczenie. Podstawę powyższych wątpliwości stanowi mała orientacja J. (...) jako prezesa zarządu P. co do warunków umowy pożyczki - twierdził on wbrew zapisom aktu notarialnego z dnia 10.09.2015 r., że pożyczka była udzielona na okres pięciu lat i że nie jest regularnie spłacana. Tymczasem w myśl zapisów umowy pożyczka miała zostać spłacona jednorazowo po upływie 10 lat od daty jej zawarcia, a zatem do 10 września 2025 r. Poza tym pozwana W. S. (1) nie potrafiła wyjaśnić, na co konkretnie kwota 100.000 zł pochodząca z tej pożyczki została przeznaczona.

Z uwagi na spełnienie wszystkich przesłanki z art. 527 k.c. i art. 531 § 2 k.c. powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowił przepis art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Koszty poniesione przez powoda wyniosły łącznie 10.850 zł (5.450 zł – opłata od pozwu, 5400 zł – koszty zastępstwa procesowego), a pozwani zostali obciążeni tymi kosztami po połowie, to jest po 5.425 zł.

Nie został uwzględniony wniosek pełnomocnika powoda o zasądzenie tych kosztów wraz z odsetkami. W myśl art. 98 § 1¹ k.p.c. od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone, do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie to jest prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie takie podlega doręczeniu z urzędu - za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Powyższy przepis został wprowadzony do kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469).

Jak wskazano w uzasadnieniu rządowego projektu tej ustawy odsetki od przyznanego zwrotu kosztów procesu należą się z mocy ustawy obok samego zwrotu, co oznacza, że nie jest potrzebny odrębny wniosek o ich przyznanie ani odrębne rozstrzygnięcie o ich przyznaniu; wystarczy samo rozstrzygnięcie o przyznaniu zwrotu kosztów procesu (str. 147 uzasadnienia).

Takie samo stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 sierpnia 2020 r., (IV CSK 218/20), wskazując, że odsetki od kosztów postępowania kasacyjnego zasądzonych na rzecz pozwanej przysługują z mocy samego prawa w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia Sądu Najwyższego wraz z uzasadnieniem powodowi do dnia zapłaty (art. 98 § 1¹ k.p.c.), podzielając poglądy doktryny, że odsetki te - w przeciwieństwie do odsetek o których mowa w art. 98 § 1² k.p.c. - nie wymagają odrębnego zasądzenia przez Sąd i może je naliczyć w razie potrzeby komornik.

Powyższy pogląd jest akceptowany przez doktrynę (por. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz Andrzeja Zielińskiego, Kodeks postępowania cywilnego Komentarz Henryk Haak - w systemie Legalis).

Sędzia Ewa Tomczyk